

Watervogels langs de Zeeschelde en Rupel, winter 2008/09

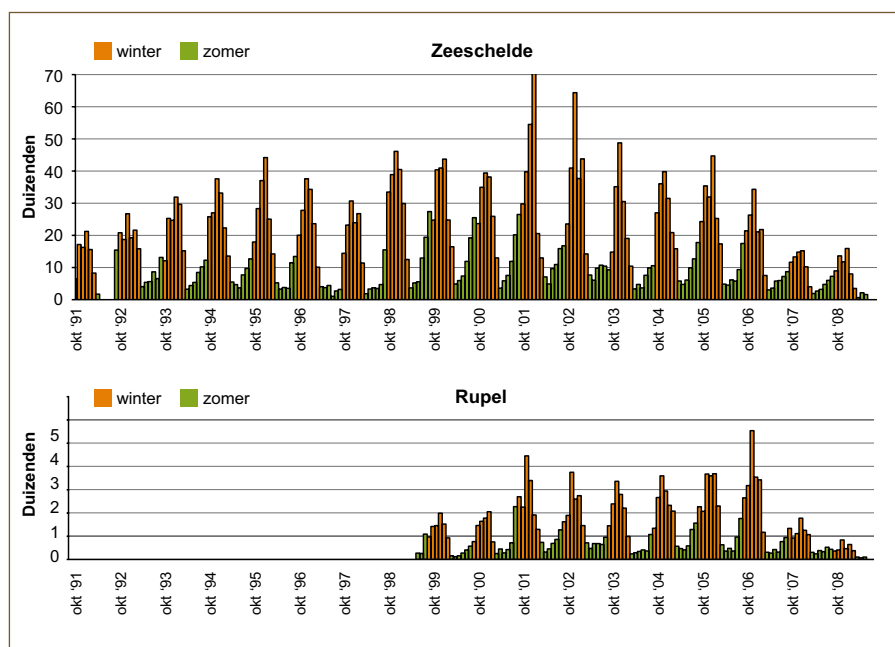

Pijlstaarten – Yves Adams/Vilda

Sinds 1991 voert het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) watervogeltellingen uit op de Zeeschelde, waarbij gebruik gemaakt wordt van boten die ter beschikking worden gesteld door W&Z Afdeling Zeeschelde en DAB afdeling vloot. Iedere maand wordt bij laagwater de volledige Zeeschelde (en een deel van de Rupel) afgevaren. De rivier wordt hiervoor opgedeeld in drie trajecten die gedurende drie opeenvolgende dagen worden geteld: Antwerpen-Grens, Antwerpen-Dendermonde en Dendermonde-Gent. Voor het Groot Buitenschors wordt gebruik gemaakt van de (land)tellingen van de conservator (Frank Wagemans) omdat het gebied vanaf de boot niet volledig te overzien is. In deze bijdrage wordt een bondig overzicht gegeven van de telresultaten tijdens het seizoen 2008-2009 en een aantal trends op langere termijn.

De Zeeschelde

De zeer lage aantallen van de vorige winter zetten zich voort, ook al was de winter relatief streng. Het maximaal aantal watervogels langs de Zeeschelde kwam andermaal niet boven 16.000 en bedroeg minder dan dat van de eerste telwinter (1991/92) (Figuur 1). De verschillen tussen zomer- en winteraantallen worden kleiner.

Figuur 1. Maandelijksse totalen van de watervogels langs de Zeeschelde weergegeven in duizenden. (oktober 1991 – juni 2009) en langs de Rupel tot aan Wintam (juli 99-juni 2009), meeuwen niet meegerekend.

Onderstaande tabel vat de resultaten van afgelopen winter voor de belangrijkste soorten samen. De aantallen worden getoetst aan de meest recente populatieschattingen (1 %-normen ontleend aan Wetlands International - Population Estimates 4) en vergeleken met de maximale aantallen die werden geteld in voorgaande seizoenen.

Zeeschelde	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Max 91/09	Max 07/08	1% norm
Grauwe Gans	1	290	197	146	838	302	1.263	408	38	2	17	0	4.706	912	4.000
Bergeend	118	55	40	85	75	71	94	208	382	209	615	202	2.484	407	3.000
Smient			131	230	930	405	2.384	495	498		5		5.159	1.173	15.000
Krakeend	2	76	266	272	569	931	1.444	461	255	125	172	11	4.047	944	600
Wintertaling	23	141	992	902	2.251	3.082	2.208	1.981	760	49		2	28.891	3.946	4.000
Wilde Eend	2.393	2.899	2.698	3.819	4.892	4.070	6.801	2.923	796	163	703	975	15.891	4.615	20.000
Pijlstaart		1		21	42	7	12	27	3				1.186	46	600
Tafeleend			1		35	48	94	2			2		13.579	17	3.500
Kuifeend	5		8		6	8	167	10		2		8	3.090	84	10.000
Meerkoet	21	23	83	74	91	39	389	111	26	21	13		2.266	181	17.500
Kievit	672	1.615	2.276	2.325	2.669	1.736	58	381	31	42	46	83	6.561	3.008	20.000
Bonte Strandloper		3			427	545	102	224					2.338	741	14.000
totaal	4.760	6.002	7.269	8.968	13.623	11.773	15.915	8.000	3.491	635	2.146	1.594	70.333	15.214	

Tabel 1. Resultaten van de boottellingen van watervogels 2008/2009 langs de Zeeschelde voor de belangrijkste soorten. Seizoensmaxima zijn vetjes weergegeven. Ter vergelijking wordt ook het maximum van vorig seizoen vermeld, evenals het absolute maximum sinds 1991. Aantallen die de 1 %-overschrijden zijn van internationaal belang.

Krakeend is net als vorige winter de enige soort die de 1% norm haalt, echter enkel in december en januari. De **Wintertaling** vertoonde een verder afname ten opzichte van vorig seizoen, terwijl **Wilde Eend** een toename liet noteren (en daarmee met voorsprong de talrijkste soort wordt). Groepen **Tafeleenden** bleven ook deze winter opvallend afwezig. De aantallen **Kievit**en bleven redelijk hoog in nazomer en najaar maar kenden daarna een sterke terugval als gevolg van de strenge vorst.

Krakeend – Yves Adams/Vilda

De Rupel

Sinds juli 1999 worden ook de watervogels langs de Rupel geteld op het traject van de monding tot de oude sluis van Wintam. Tot 2006 waren er op dit traject enkele duizenden watervogels te tellen, maar ook hier zijn de aantallen recent heel sterk gedaald. De aantallen van **Wilde Eend** verschillen nog nauwelijks van die van de **Wintertaling**. Deze laatste blijft hier voorlopig nog de meest talrijke soort en ook de enige met een typisch overwinteringspatroon. De grote groepen **Pijlstaarten**, **Tafeleenden**, **Kuifeenden** en zelfs **Meerkoeten** van weleer zijn niet meer te bespeuren.

Rupel	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Max 95-08	Max 07-08
Bergeend	3	9	1	2	6	13	1	19	32	37	38	19	204	178
Krakeend	5	4	53	6	13	21	78	13	17	16	10		510	301
Wintertaling		1	107	63	191	391	220	435	290	23			2.090	818
Wilde Eend	214	401	99	82	37	70	104	50	20	8	5	49	1.072	518
Pijlstaart					6	8	2	31	8				254	54
Tafeleend						6				1			1.320	67
Kuifeend	36				4			2					406	97
Meerkoet	6	14	1	7		7	17	6					360	107
Kievit	49	78	146	166	122	290	4			2	1	6	887	549
Bonte Strandloper						13	16	68					574	66
totaal	332	523	434	359	405	835	462	640	376	102	68	100	5.532	1.770

Tabel 2. Resultaten van de boottellingen van watervogels tussen de Rupelmonding en de sluis van Wintam (telseizoen 2008/2009).

Hiertegenover staat dat stroomopwaarts tussen Boom en Rumst zich het patroon herhaalt dat eerder op de Zeeschelde en het stroomafwaartse deel van de Rupel was waar te nemen. De hoge aantallen overwinterende watervogels in dit gedeelte getuigen van de herstellende waterkwaliteit nu het rioolwater van Brussel gezuiverd wordt. Op dit korte traject werden tijdens de midmaandelijke wintertellingen opvallend hoge aantallen watervogels vastgesteld, met telkens meer dan duizend Wintertalingen (1604 in december 2008) en relatief veel minder Wilde Eenden. In januari werden er 767 Pijlstaarten waargenomen (van internationaal belang) en het aantal Tafeleenden overtrof hier dat van de Zeeschelde (telgegevens Erik De Keersmaecker).

Zoals eerder gemeld zijn staan de grote veranderingen in aantallen en verspreiding van watervogels in het Zeeschelde-estuarium in relatie tot wijzigingen in de waterkwaliteit en daaraan gerelateerde veranderingen in het voedselaanbod.

Erika Van den Bergh
erika.vandenbergh@inbo.be
Jan Soors
Nico De Regge